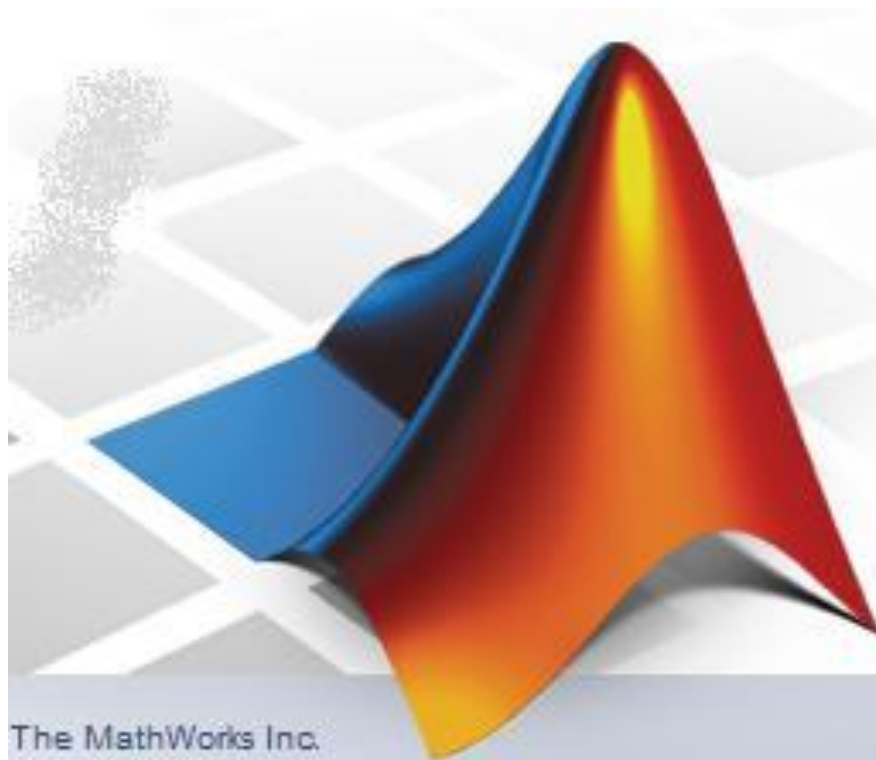

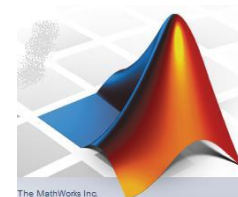
MATLAB (1) - úvod do programovania vedeckých problémov

Program predmetu:

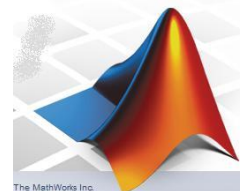
1. týždeň: úvod, základné info o Matlabe, pracovné prostredie Matlabu, interaktívny režim, prvé info o písaní skriptov
2. týždeň: základné operácie s maticami, import a export dát, základné grafické zobrazovanie (grafy a mapy)
3. týždeň: práca s reťazcami, práca so súborami
4. týždeň: pokročilejšia grafika - popis grafov a máp, 2D grafy
5. týždeň: príkazy, stavba programov, M-súborov
6. týždeň: funkcie – zabudované v Matlabe, tvorba vlastných funkcií
7. týždeň: príklady programovania úloh z oblasti prírodných vied
8. týždeň: príklady programovania úloh z oblasti prírodných vied
9. týždeň: tvorba vlastných aplikácií,
práca s GUI (Graphical User Interface)
10. týždeň: tvorba vlastných aplikácií, nástroj GUIDE

pozn.: zmeny vyhradené

Obsah (5. prednáška):

- základy tvorby M-súborov
- základné príkazy pre cykly a podmienky
- dôležité príkazy - polynomicke fitovanie funkcií
- dôležité príkazy - interpolácia hodnôt (1D prípad)
- delenie skriptu do sekcií (úloha %%)
- trošičku z grafiky (komunikácia cez okná)
- príklady tvorby skriptov (s použitím cyklov)
- príklady základnej práce so štatistikou
- zadanie č.5

Tvorba M-súborov alebo tzv. skriptov (programov) v prostredí Matlab:

Doteraz sme pracovali často v tzv. interaktívnom režime, t.j. písaním alebo prekopírovaním príkazov do Command Window. Tento spôsob je však ťažkopádny, keď ide o dlhšie programy a ich odladovanie. Preto je možné pracovať s textovými súborami (s príponou .M), ktoré obsahujú postupnosť matlabovských príkazov a ktoré sú realizované pri spustení skriptu.

M-súbory je najlepšie tvoriť a upravovať v Editore Matlabu, je však možné tvoriť (nie spúšťať) v akomkoľvek textovom editore.

M-súbory delíme na:

- **skripty**: neprímajú vstupné a nevracajú výstupné argumenty, pracujú s údajmi premenných vo workspace,
- **funkcie**: prijímajú vstupné údaje a vracajú výstupné údaje, sú väčšinou „volané“ nejakým iným skriptom (ďalšia prednáška).

Editor (skriptov/programov):

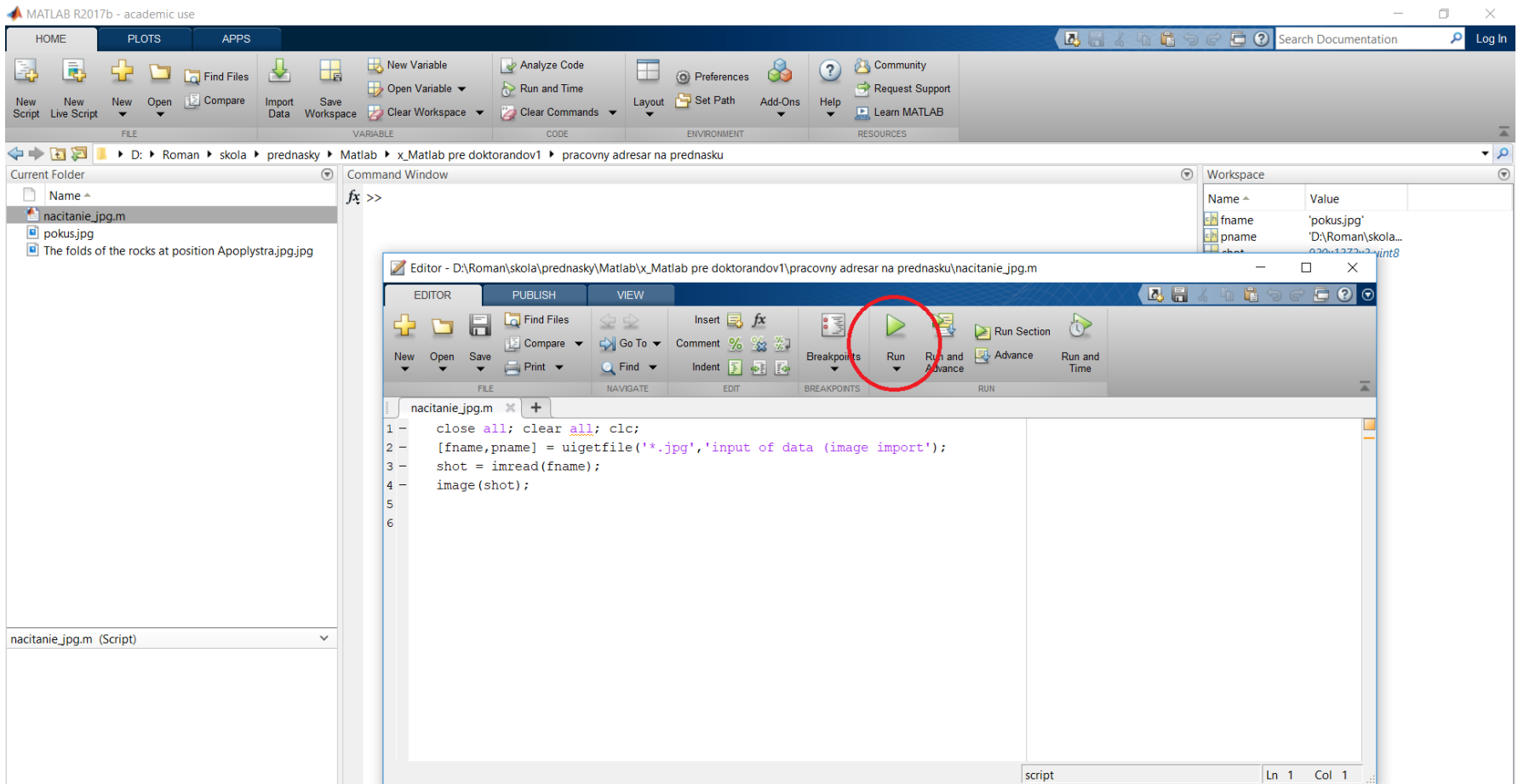
```
1 %zakladna hygiena
2 - close all; clear all; clc;
3 %vygenerovanie jednoriadkovej matice x s hodnotami od -2pi do +2pi s krokom 0.1
4 - x = -2*pi:.1:2*pi;
5 %vypocet novej jednoriadkovej matice y s hodnotami funkcie cos(x)+cos(5x) pre aktualne hodnoty x
6 - y = cos(x) + cos(10*x);
7 %vykreslenie grafu y voci x (x - horiz. os, y - vert. os)
8 - plot(x,y);
9 %popis osi x, do apostrofov sa umiestnuje text a FontSize urcuje velkost pisma
10 - xlabel('x','FontSize',10);
11 %podobne je to s osou y
12 - ylabel('funkcne hodnoty y','FontSize',10);
13 %legenda je opis grafu - vhodny pri viacerych krivkach v jednom grafe
14 - legend('graf funkcie cos(x)+cos(5x)');
15
```

- poznámky (%) sú zelenou, reťazce (' ') fialovou, kľúčové slová modrou...
- pri písaní matematických vzťahov so zátvorkami editor automaticky upozorňuje na uzavretie párov zátvoriek (tým, že na chvíľku zabliká predchádzajúca zátvorka ku danej aktuálne napísanej)
- automaticky sa označuje začiatok a koniec cyklu (podmienky nie)
- použitie %% na vyčlenenie častí (sekcí) skriptu – neskôr v tejto prednáške

Tvorba M-súborov alebo tzv. skriptov (programov) v prostredí Matlab:

Spúšťanie M-súborov:

- stlačením klávesy **F5**,
- stlačením **zelenej šípky** (Run) v paneli nástrojov okna Editor.
- napísaním príkazu `run nazov_saboru` do Command Window,

Tvorba M-súborov alebo tzv. skriptov (programov) v prostredí Matlab:

Chybové hlásenia:

Často sa stane, že sa v M-súbore pomýlime pri zadávaní príkazov.

V M-súboroch sa môžu vyskytovať dva hlavné typy chýb:

- syntaktické chyby: použitie zlého mena príkazu, zabudnuté zátvorky a pod.
- chyby vzniknuté behom programu: väčšinou vyskytnutá chyba v algoritme, neuskutočniteľný výpočet a pod.

V Command window sa užívateľovi objavuje chybové hlásenie (**červenou farbou**), opisujúce druhy chyby a číslo riadku M-súboru

Command Window

```
??? Undefined function or method 'numelx' for input arguments of type 'double'.
```

```
Error in ==> slapy at 10
```

```
m = numelx(cas);
```

```
>> |
```

programowanie - cykly a podmienky

niektoré dôležité príkazy:

cykly: (*for*, *while*)

```
for variable = initval:endval
    statement
    ...
    statement
end
```

**opakuje súbor príkazov,
kým sa hodnota *variable*
nezmení z *initval* na *endval***

príklad:

```
for i=1:10 % i sa meni od 1 po 10
    disp(i); %vypise hodnotu i
end; %koniec suboru prikazov
```

```
while condition
    statement
    ...
    statement
end
```

**opakuje súbor príkazov,
kým platí podmienka
condition**

príklad:

```
my = 1; % pociatocna hodnota my
while (1+my) > 1 % zaciatok cyklu
    my = my/2; % my sa meni
    disp(my); %vypise hodnotu my
end; %koniec cyklu
```

Cykly je možné do seba vnárať (v rámci jedného cyklu sa nachádza ďalší...).

V Matlabe je však možné veľmi efektívnym spôsobom využiť bodkovú syntax a „zhrnúť“ mnohé cykly do jedného riadku. Príklady – neskôr.

príklad cyklov for, while:

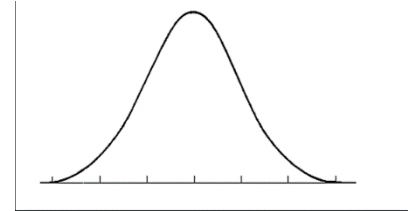
(cyklus for)

```
%vypocet Gaussovej funkcie
close all; clear all; clc;
x = -20; sigma = 3.5; my = 2;
for i=1:401 %zaciatok cyklu
    Gauss(i) = (1/(sigma*sqrt(2*pi)))*exp(-(x-my)^2/(2*sigma^2));
    x_cor(i) = x; x = x + 0.1; %uchovanie x-ovej suradnice, zvyshenie x
end; %ukoncenie suboru prikazov v ramci cyklu
plot(x_cor,Gauss); %vykreslenie grafu
```

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \exp\left(-\frac{1}{2}\left(\frac{x-\mu}{\sigma}\right)^2\right)$$

(cyklus while)

```
%vypocet Gaussovej funkcie
close all; clear all; clc;
x = -20; sigma = 3.5; my = 2; i = 1;
while x<=20.1 %zaciatok cyklu
    Gauss2(i) = (1/(sigma*sqrt(2*pi)))*exp(-(x-my)^2/(2*sigma^2));
    x_cor(i) = x; x = x + 0.1; i = i + 1; %uchovanie x-ovej suradnice
end; %ukoncenie suboru prikazov v ramci cyklu
plot(x_cor, Gauss2); %vykreslenie grafu
```


alebo (Matlabovsky "hutny" zapis bez pouzitia cyklu)

```
%vypocet Gaussovej funkcie
close all; clear all; clc;
x = -20:0.1:20; sigma = 3.5; my = 2; i = 1;
Gauss3 = (1/(sigma*sqrt(2*pi)))*exp(-(x-my).^2/(2*sigma^2));
plot(x, Gauss3); %vykreslenie grafu
```

niektoré dôležité príkazy:

podmienky: (*if*, *switch*)

```
if expression1
    statements1
elseif expression2
    statements2
else
    statements3
end
```

vykoná príkazy `statements1`,
keď je splnená podmienka
`expression1`;
keď splnená nie je, tak
vykoná príkazy `statements3`;
(ešte sa tam dá dopĺňať
dodatočná podmienka s `elseif`)

```
switch switch_expr
case case_expr
    statement, ..., statement
case {case_expr1, case_expr2, ...}
    statement, ..., statement
otherwise
    statement, ..., statement
end
```

prepína medzi viacerými
možnosťami výrazu `switch_expr`
a realizuje ten príkaz, ktorý
zodpovedá danému prípadu
(zohľadnenému v `case`**);**
ak nenájde žiaden prípad, tak
vykoná príkazy pod `otherwise`**)**

niektoré dôležité príkazy:

podmienky: (*if*, *switch*)

S týmito príkazmi sú veľmi úzko spojené
relačné a **logické** operátory:

`A < B`

`A > B`

`A <= B`

`A >= B`

`A == B`

`A != B`

Inputs		and	or	not	xor
A	B	A & B	A B	~A	xor(A, B)
0	0	0	0	1	0
0	1	0	1	1	1
1	0	0	1	0	1
1	1	1	1	0	0

príklad použitia podmienky if: (nájdete ako skript prikklad_if.m)

```
%vypocet Gaussovej funkcie
close all; clear all; clc;
x = -20:0.1:20; sigma = 3.5; my = 2; i = 1;
Gauss = (1/(sigma*sqrt(2*pi)))*exp(-(x-my).^2/(2*sigma^2));
plot(x, Gauss);      %vykreslenie grafu
```

```
%pokracovanie - pouzitie podmienky if ku vytriedeniu dat
%pomocna indexova premenna k
    k = 1;
for i=1:401 %zaciatok cyklu
    if Gauss(i) > 0.1
        vyssia_uroven(k) = Gauss(i);
        %kedze bola splnena podmienka, musi byt k zvyssene o 1
        k = k + 1;
    end; %ukoncenie podmienky if
end;      %ukoncenie suboru prikazov v ramci cyklu
%naprava premennej k
k = k - 1;
figure, plot(vyssia_uroven);
```

```
%v prostredi Matlab je mozne cely tento cyklus naradit 1.riadkom!
vyssia_uroven2 = Gauss(Gauss>0.1); %v zatvorke je podmienka
figure, plot(vyssia_uroven2,'g');
```

príklad použitia podmienky *switch*:

Príklad:

```
close all; clear all; clc;
method = 'Bilinear';
switch lower(method)
    case {'linear','bilinear'}
        disp('Method is linear')
    case 'cubic'
        disp('Method is cubic')
    case 'nearest'
        disp('Method is nearest')
    otherwise
        disp('Unknown method.')
end
```

Ďalší (zložitejší) príklad bude uvedený ďalej v prednáške.

Pozn.: Funkcia `lower()` berie všetky znaky v reťazci ako malé.

dôležité príkazy – fitovanie polynómu:

Fitovanie polynómu cez skupinu dvojíc hodnôt (metódou najmenších štvorcov – LeasSquares, LSQ):

```
p = polyfit(x, y, n);
```

výsledkom je matica p s koeficientami polynómu stupňa n

$$p_1x^n + p_2x^{n-1} + \dots + p_nx + p_{n+1}$$

matica p má $n+1$ prvkov
(posledný prvok je konštantný člen).

Pre $n = 1$ ide o známu lineárnu regresiu.

Pozor! Tento prístup sa líši od často používanej aproximácie v numerickej matematike: $a_0 + a_1x + a_2x^2 + a_3x^3 + \dots$,
kde prvý prvok je konštantný člen.

$$p_1x^n + p_2x^{n-1} + \dots + p_nx + p_{n+1}$$

Príklad: (nájdete ako M-skript: fit_polyn.m)

```
clear all; close all; clc;
x = (0: 0.1: 2.5)'; %vygenerovanie matice x
y = erf(x); %chybova funkcia (error function)
p = polyfit(x,y,5); %samotne nafitovanie polynomom 5.stupna
m= numel(x)
for j = 1:m
% do matice fit(j) sa vygenerujú hodnoty polynomickej aproximácie
fit(j) = p(1)*x(j)^5+ p(2)*x(j)^4+ p(3)*x(j)^3 + p(4)*x(j)^2 + ...
        p(5)*x(j) + p(6);
end;
plot(x,y, x,fit);
xlabel('x[]','FontSize',10); ylabel('functions []','FontSize',10);
legend(' error function ' , 'polynomial fit');title('prve riesenie');

%alebo (namiesto cyklu for)
fit2 = p(1)*x.^5 + p(2)*x.^4 + p(3)*x.^3 + p(4)*x.^2 + ...
        p(5)*x.^1 + p(6)*x.^0;
figure, plot(x,y, x,fit2);
xlabel('x[]','FontSize',10); ylabel('functions []','FontSize',10);
legend(' error function ' , 'polynomial fit'); title('druhe riesenie');
```


dôležité príkazy – fitovanie iných (nelineárnych) funkcií:

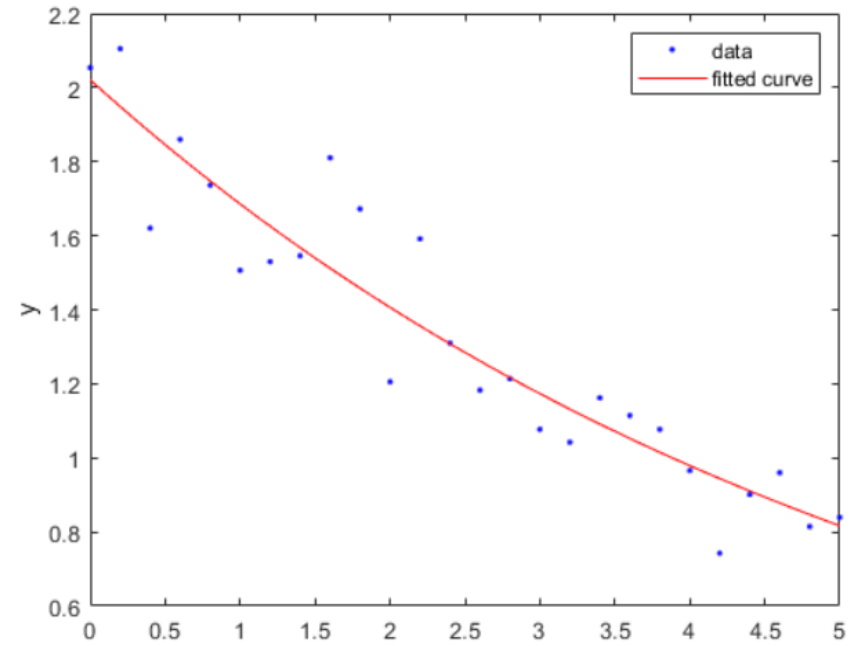
1. Naprogramovať krok po kroku pomocou metódy najmenších štvorcov (LSQ) – toto vedie ku riešeniu tzv. systému normálnych lineárnych rovníc (budúce prednášky)
2. Použitie funkcie `fit()` z Curve Fitting Toolbox

Príklad: fitovanie expon. funkcie

```
x = (0:0.2:5)';  
y = 2*exp(-0.2*x) + 0.1*randn(size(x));  
f = fit(x,y,'exp1')  
plot(f,x,y)
```

f =

```
General model Exp1:  
f(x) = a*exp(b*x)  
Coefficients (with 95% confidence bounds):  
a =      2.021  (1.89, 2.151)  
b =     -0.1812 (-0.2104, -0.152)
```


dôležité príkazy – interpolácia hodnôt (1 D):

Interpolácia hodnôt na základe známych dvojíc hodnôt;
základná metóda je lineárna interpolácia (metódu je možné voliť):

```
yi = interp1(X, Y, xi)
```

kde X , Y sú matice so známymi hodnotami,

x_i je matica x -ových súradníc pre nové intepolované hodnoty,
výsledkom je matica nových interpolovaných hodnôt y_i .

Metóda sa volí cez parameter `method`:

```
yi = interp1(X, Y, xi, method)
```

<code>'nearest'</code>	Nearest neighbor interpolation
<code>'linear'</code>	Linear interpolation (default)
<code>'spline'</code>	Cubic spline interpolation
<code>'pchip'</code>	Piecewise cubic Hermite interpolation
<code>'cubic'</code>	(Same as 'pchip')

interpolácia hodnôt (1 D) - príklad: (nájdete ako M-skript interpol_1D.m)

Príklad:

```
close all; clear all; clc;
%generovanie matice x
x = 0:10;
%vypocet matice y (sinx)
y = sin(x);
%vygenerovanie novej matice xi, pre ktoru budu
    interpolovane hodnoty
xi = 0:.25:10;
%samotna interpolacia
yi = interp1(x,y,xi);
%kreslenie vystupov
plot(x,y,'o'); legend('povodne udaje');
figure, plot(xi,yi); legend('interpolovane udaje');
figure, plot(x,y,'o',xi,yi); title('spolu');
```

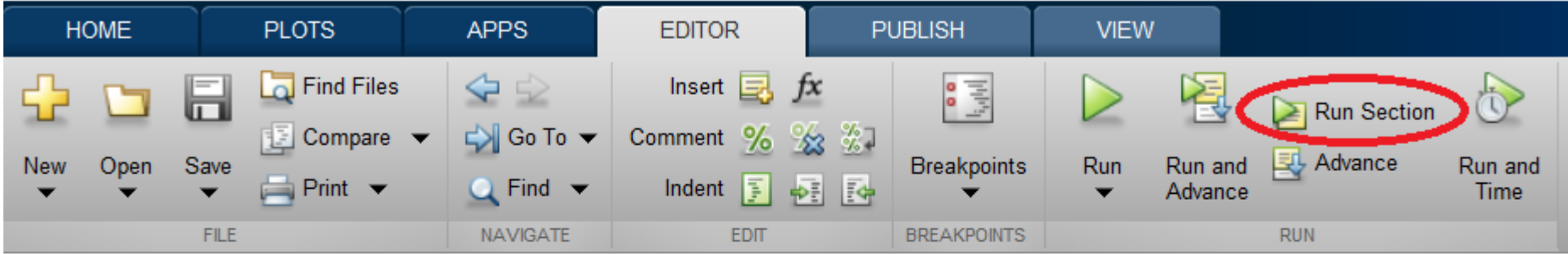
Pozn.: Vyskúšajte si podrobnejší interpolačný krok (napr.: 0.05).

Možnosť delenia skriptu do sekcií (sections, cells)

Pri použití dvoch znakov % % a medzery za tým sa script rozdelí na bloky (sekcie, bunky). Takto je možné script rozdeliť na určité celky. Tieto sa aj farebne rozlíšia v editovanom skripte.

Toto je výhodné pri odlad'ovaní zložitejších skriptov – je možné potom spúšťať samostatne tieto bloky (vyskúšajte si script `fit_poly2.m`).

MATLAB R2017b - academic use

The screenshot shows the MATLAB R2017b interface. The ribbon is set to the 'RUN' tab, and the 'Run Section' button is circled in red. The current folder is 'D:\Roman\skola\prednasky\Matlab\x_Matlab pre doktorandov'. The editor window shows the script 'fit_polyn2.m' with the following code:

```
1 - clear all; close all; clc;
2 - x = (0: 0.1: 2.5)'; %vygenerovanie matice
3 - y = erf(x); %chybova funkcia (error functi
4 - p = polyfit(x,y,5); %samotne nafitovanie p
5 - m = numel(x)
6 - %% 1. verzia s cyklom
```

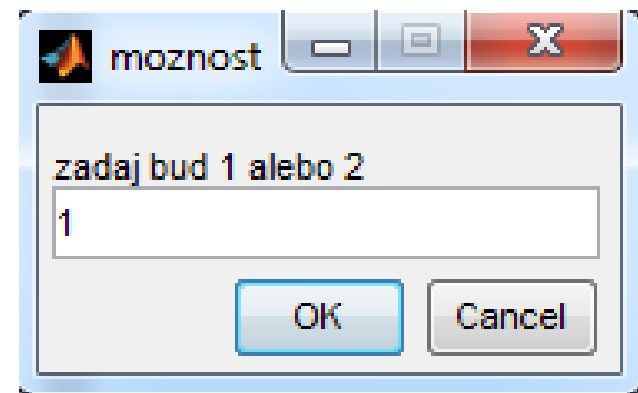
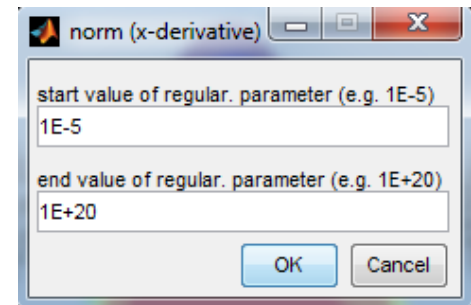
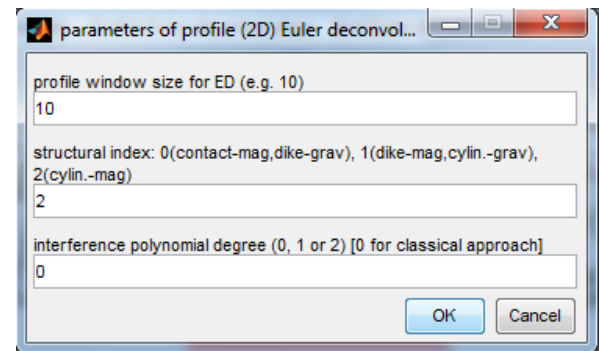
Doplnok ku komunikácii cez okná:

príkaz inputdlg() Príklad:

```
close all;clear all;clc;
%nazov okna
titlei = 'moznost';
%text, uvedeny v apostrofoch je zobrazeny
%ako informacia v okne
prompti = {'zadaj bud 1 alebo 2'};
%pocet riadkov pre hodnoty v okne
linesi = 1;
%pred-definovana hodnota pre uzivatela
defi = {'1'};
%ziskanie odpovede uzivatela
answer = inputdlg(prompti,titlei,linesi,defi);
%odpoved z prveho riadku okna
opergstr1 = answer(1);
%prevedenie odpovede na ciselnu hodnotu
moznost = str2double(opergstr1);

disp(moznost);
```

Pozn.: Upozornenie na nefunkčnosť klávesy Enter (pri potvrdení zadania čísla).

Využitie cyklu a podmienok – hlavný príklad:

Ako príklad využitia cyklu a podmienok si ukážeme krátky skript na analýzu údajov z meraní prejavov gravitačnej príťažlivosti Mesiaca a Slnka – tzv. tiažové slapy.

1. Údaje sú v súbore `slapy_fakulta_11012009_spikes.dat`: čas, meraná hodnota.
2. Po ich načítaní ich treba analyzovať a vylúčiť chybné („vyskočené“) body s hodnotou 0.1 – nahradiť ich s novými.
3. Nasleduje fitovanie analyzovaných hodnôt pomocou polynómu určitého stupňa (stupeň sa zadáva cez okno).

Samotný program ako M-skript nájdete v súbore `slapy.m`.

príklady základnej práce so štatistikou

Základné štatistické funkcie v prostredí MATLAB:

Základné funkcie pre popisnú štatistiku:

`hist(A)` %nakresli histogram pre maticu A (deli stand. na 10 tried)

`hist(A,m)` %nakresli histogram pre maticu A s m triedami

`[n,v] = hist(A)` %vrati pocet vzoriek v intervaloch a ich stredy

%stredne hodnoty:

`mean(A)` %vypocita aritmeticky priemer z hodnot prvkov matice A

`median(A)` %vypocita median z hodnot prvkov matice A

`mode(A)` %vypocita modus z hodnot prvkov matice A

%disperzie:

`std(A)` %vypocita stand. odchylku z hodnot prvkov matice A

`var(A)` %vypocita varianciu z hodnot prvkov matice A

Príklad:

Súbor `organicmatter_one.txt` z učebnice

Trauth,M: MATLAB Recipes of Earth science, 2010

obsahuje **pomerné hmotnostné percentá koncentrácie**

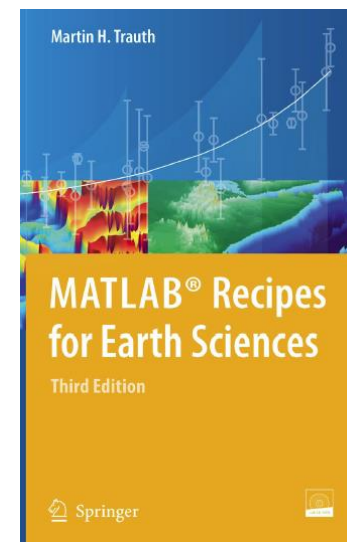
organickkej hmoty v rámci 60 vzoriek odberov

jazerných sedimentov (lokalita neznáma...).

Nachádza medzi pracovnými súbormi na túto prednášku.

Tieto údaje vieme načítať do premennej (matice) `corg`

a realizovať s ňou základné štatistické výpočty (ďalší snímok).

Základné štatistické funkcie v prostredí MATLAB:

Príklad: (nájdete ako skript zakl_stat.m)

```
close all; clear all; clc;
corg = dlmread('organicmatter_one.txt');
plot(corg, '-ro', 'LineWidth', 2, 'MarkerFaceColor', 'b', 'MarkerSize', 4);
plot(corg, zeros(1, length(corg)), 'o'); %zaujimave zobrazenie udajov
figure, hist(corg);
[n,v] = hist(corg);
figure, hist(corg, 8);
% vypocet zakl. stat. charakteristik
corg_mean = mean(corg)
corg_median = median(corg)
corg_mode = mode(corg)
corg_std = std(corg)
corg_var = var(corg)
```

$$s = \sqrt{\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$$

$$s^2 = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2$$

Základné štatistické funkcie v prostredí MATLAB:

Ďalšie užitočné funkcie sa nachádzajú

v **Statistics and Machine Learning Toolbox** – napr.:

`range()` %rozsaľ

`quantile()` %vypocet kvantilov (2. kvantil = median)

`nanmean()` %aritmet. priemer z hodnot prvkov A (bez NaN)

`nanstd()` %stand. odchylka z hodnot prvkov A (bez NaN)

`skewness()` %kvantifikacia nesumernosti histogramu (rozdelenia hodnot)

`kurtosis()` %kvantifikacia tvaru histogramu (rozdelenia hodnot)

atd'...

Ďalej – rôzne druhy rozdelení:

normálne (Gaussovo), Poissonovo, binomiálne (Bernoulliho),...

Prehľad funkcií a ďalších nástrojov

z **Statistics and Machine Learning Toolbox**:

<http://de.mathworks.com/help/stats/functionlist.html>

(vaša študentská inštalácia by mala obsahovať tento toolbox!)

Zadanie č.5:

Skúste vytvoriť Matlabovský skript, ktorý bude počítat' základné štatistické Parametre (pridajte aj ďalšie: *skewness* a *kurtosis*) z načítaného súboru `slapy_fakulta_11012009_spikes.dat`

Skúste tieto údaje najprv zobrazit' formou grafu, potom zobrazit' histogram ich rozdelenia a napokon do Command Window vypísať hodnoty všetkých vypočítaných štat. parametrov.

Kľudne môžete použiť štýl zobrazenia cez príkaz `subplot()`.

(popíšte všetky osi, hodnoty slapov sú v $[10^{-9} \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}]$, čas je v hodinách)

$$\text{skewness} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{(x_i - \bar{x})^3}{\sigma^3}$$

kde:

N – počet vzoriek,

\bar{x} – aritmetický priemer,

σ – štandardná odchýlka.

$$\text{kurtosis} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{(x_i - \bar{x})^4}{\sigma^4}$$

Výsledky vášho výpočtu parametrov *skewness* a *kurtosis* si môžete (nemusíte) overiť pomocou zabudovaných funkcií v rámci vašej inštalácie (Statistics and Machine Learning Toolbox).